

فراخوان اروپا و آمریکا برای سهولت تجارت اقلام بشر دوستانه با ایران به دلیل بیماری همه‌گیر کووید ۱۹

همچون بسیاری از آمریکایی‌ها و اروپایی‌ها، ایرانیان نیز تا آن‌جا که مردم به یاد دارند با یکی از تاریک‌ترین دوره‌های کشورشان مواجه‌اند. همچنان که همه مردم دنیا با کووید ۱۹- بیماری ناشی از کروناویروس جدید دست و پنجه نرم می‌کنند، باید به خاطر داشته باشیم که بیماری‌های همه‌گیر در هر جای دنیا که شیوع یابند، مردم تمام دنیا را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در نتیجه، دسترسی فرامرزی به کشورها به منظور نجات جان انسان‌ها امری ضروری برای نجات جان خودمان است و باید از اختلافات سیاسی بین دولت‌ها صرف نظر کنیم.

میزان مرگ‌ومیر گزارش شده در ایران - که احتمالاً کمتر از آمار و ارقام واقعی است - یکی از بالاترین نرخ مرگ‌ومیر در جهان است. ایالات متحده آمریکا، بدون این‌که عمدی برای کشتار مردم داشته باشد، با «فشار حداکثری» ای که به واسطه تحریم‌ها بر ایران وارد کرده، به عملکرد سیستم بهداشت و درمان ایران که در آستانه ورود به دومین ماه شیوع این بیماری است، لطمه می‌زند. این تحریم‌ها، علی‌رغم معافیت‌های بشردوستانه‌ای که طبق قوانین ایالات متحده و قوانین بین‌المللی ارائه شده، باعث می‌شود واردات دارو، تجهیزات پزشکی و مواد اولیه لازم برای تولید این کالاها در داخل کشور حتی اگر بتوان در داخل کشور تولیدشان کرد کندتر، گران‌تر و سخت‌تر شود، چون ترس از مجازات تخطی از تحریم‌ها تأمین‌کنندگان بالقوه را از این کار منصرف می‌کند.

برای موفقیت در نبرد با این ویروس، ایران نیز مانند همه کشورهای حتی کشوری بزرگ و ثروتمند همچون ایالات متحده آمریکا باید بتواند از منابع انعطاف‌پذیر، مطمئن و مقرون به صرفه برای وارد کردن این لوازم حیاتی از طریق کانال‌های تجاری برخوردار باشد. تحریم‌های دولت ترامپ علیه ایران گسترده‌ترین اقدامات اقتصادی اجباری است که تاکنون به کشوری تحمیل شده است. کاهش متمرکز فشار همه‌جانبه در افزایش توانایی سیستم بهداشت و درمان ایران برای مواجهه با شیوع کووید ۱۹ تأثیر بسزایی خواهد داشت، به صورت بالقوه باعث نجات جان صدها هزار نفر از مردم عادی ایران خواهد شد و، با کمک به مهار سریع این ویروس در داخل مرزهای این کشور، جان مردم کشورهای همسایه، اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها و بقیه مردم جهان را نجات خواهد داد.

با توجه به تشدید بحران نظامی بین ایران و ایالات متحده آمریکا در اوایل سال جاری، احتمال تعامل دیپلماتیک با ایران نسبت به گذشته ضعیف‌تر شده است، و کمبود در عرصه کمک‌رسانی ممکن است فرصت‌های باقیمانده را به کلی از بین ببرد. این نوع کمک‌رسانی باعث تغییر وضعیت کلی سیاست دولت ترامپ در قبال ایران یا از میان بردن هر گونه اهرم سودمند برای مذاکرات آینده درباره سیاست‌های هسته‌ای، موشکی یا منطقه‌ای ایران نخواهد شد. با وجود این، هر نوع قصور در این کمک‌رسانی ممکن است به حیثیت ایالات متحده آمریکا و اروپا در بین مردم ایران خدشه‌ای چشمگیر و ماندگار وارد کند. این امر در عین حال که، به شدت هزینه‌های سیاسی هر گونه تعامل با ایالات متحده و اروپا را برای رهبران کنونی و آتی ایران افزایش می‌دهد، بر میزان تأثیرگذاری شرکای غیرغربی ایران می‌افزاید.

دولت ایالات متحده آمریکا مدعی است که به ایران کمک‌هایی ارائه کرده، اما جزئیات یا شرایط احتمالی ارائه این کمک‌ها را علنی نکرده است. با این حال، با توجه به بالا بودن میزان تنش‌ها و بی‌اعتمادی متقابل بین تهران و واشنگتن، واقع‌بینانه نیست که توقع داشته باشیم حکومت ایران برای مقابله با بحرانی ملی به کمک‌های ایالات متحده آمریکا وابسته شود یا از واشنگتن کمک بخواهد. موضع تقدیم کردن کمک‌هایی با یک دست و دریغ کردن امکاناتی در ابعاد بسیار گسترده‌تر با دست دیگر، به مدد فشار ناشی از تحریم‌های اقتصادی فلج‌کننده، موضع روشنی نیست.

ایران کمک‌هایی به موقع و مهم از سه کشور بزرگ اروپایی (فرانسه، آلمان و بریتانیا) و اتحادیه اروپا، و نیز از ژاپن، چین، روسیه، قطر، کویت، امارات متحده عربی و سایر کشورها دریافت کرده است. هرچند این کمک‌ها در اوایل این بحران نقش مهمی داشته‌اند، حکومت ایران نمی‌تواند صرفاً به این کمک‌های محدود متکی باشد، به‌خصوص که این همه‌گیری در بسیاری از خود آن کشورها شدیدتر می‌شود.

درست همان‌طور که همه‌گیری کووید ۱۹ اقتصاد جهان و حیات و سلامت انسان‌ها را از همه‌نظر دگرگون کرده، تأثیر سیاست ایالات متحده آمریکا را که برای شرایط و هدفی متفاوت طراحی شده بوده به شدت تغییر داده است. صرفاً به این دلیل که ایران در مدیریت این بحران عملکرد بدی داشته، نمی‌توانیم نیازهای بشردوستانه آن کشور و الزامات امنیتی خودمان را دست کم بگیریم. کاهش تحریم‌های هدفمند هم از نظر اخلاقی درست است و هم از نظر بهداشتی و امنیتی به صلاح ایالات متحده آمریکا، اروپا و سایر مناطق جهان!

اقدامات اساسی‌ای که قرار است حداکثر مزایا را برای سیستم بهداشت عمومی ایران به همراه داشته باشد باید از حمایت سیاسی گسترده برخوردار باشد و اجرایش برای ایالت متحده آمریکا و اروپا آسان باشد، به‌ویژه که هر دو این کشورها در داخل مرزهای خودشان نیز با افزایش بحران‌های مربوط به بهداشت عمومی مواجه‌اند. اقداماتی که دولت آمریکا باید پیگیری کند شامل موارد زیر است:

اقدامات فوری

- دامنه‌ی معافیت‌های بشردوستانه تحت تحریم‌های ایالات متحده را گسترش دهد تا مستقیماً دستگاه‌ها و تجهیزات لازم برای مبارزه مؤثر با کووید ۱۹ را در بر بگیرد. این دامنه گسترده باید به شرکت‌ها اجازه دهد تا هنگام صادرات این موارد از مجوز عمومی شماره ۸ (GL-8) استفاده کنند. شرکت‌های آمریکایی برای صادرات بسیاری از دستگاه‌ها و تجهیزات پزشکی، مانند دستگاه اکسیژن‌ساز، ماسک‌های تنفسی‌ای که تمام صورت را می‌پوشانند و دوربین‌های تصویربرداری حرارتی، نیاز به مجوز خاصی از دفتر کنترل دارایی‌های خارجی ایالات متحده آمریکا (OFAC) دارند. حتی صرف نظر از شرکت‌های آمریکایی، این موارد تحت پوشش معافیت اقلام بشردوستانه‌ای قرار نگرفته‌اند که در ذیل GL-8 مشخص شده است، یعنی بانک مرکزی ایران نمی‌تواند بدون این‌که بانک‌های اروپایی و سایر بانک‌ها را در معرض تحریم‌های ایالات متحده آمریکا قرار دهد نقشی در تسهیل صادرات داشته باشد. این امر مانعی مهم برای صادرات این کالاها از اروپاست.
- بر تعداد کارکنان و سایر منابع OFAC بیفزاید تا فرایند صدور مجوز تسریع شود و تعداد بیشتری از تولیدکنندگان بتوانند ملزومات لازم برای بخش بهداشت و درمان ایران را تأمین کنند و توان سازمان‌های غیردولتی (NGOها) برای تأمین بودجه و ارائه خدمات کمک‌رسانی افزایش یابد.
- برای بانک‌های اروپایی و دیگر بانک‌های غیرآمریکایی، و همچنین تا جایی که امکان دارد برای تمام افرادی که در زنجیره این ضوابط می‌گنجند - از جمله تولیدکنندگان، ارسال‌کنندگان و بیمه‌گذاران - که هم‌اکنون در کمال مداومت فعالیت می‌کنند، رضایت‌نامه صادر کند تا دوباره به آنان اطمینان خاطر بدهد که اگر در تجارت اقلام بشردوستانه به ایران نقشی داشته باشند مناقشه‌ای با OFAC نخواهند داشت.
- در مورد بهره‌برداری از «سازوکار سوئیس برای تجارت اقلام بشردوستانه» (SHTA) که تحت حمایت ایالات متحده آمریکاست به‌روزرسانی‌های منظم ارائه دهد و از شدت الزاماتش در مورد گزارش‌دهی دقیق در این باره بکاهد، چرا که این الزامات، عامل بازدارنده مهمی برای همه شرکت‌های سوئیسی است که می‌خواهند درباره استفاده از SHTA تصمیم بگیرند.
- حمایتش از تجارت اقلام بشردوستانه را، که از طریق ابزار حمایت از مبادلات تجاری (INSTEX) تسهیل شده و در حکم نوعی سازوکار جایگزین برای شرکت‌های اروپایی به منظور تجارت با ایران است، به‌صراحت اعلام کند.

اقدامات تکمیلی

- به‌صراحت به آن کشورهایی که آنان مجوز داده شده تا همچنان از ایران نفت بخرند و در نتیجه اکنون مقادیر چشمگیری از پول ایران در اختیار آن‌هاست اعلام کند که مجازند از آن وجوه برای پرداخت هزینه‌های مربوط به خرید اقلام بشردوستانه و صادرات این اقلام به ایران استفاده کنند.

- بودجه لازم را برای سازمان بهداشت جهانی (WHO) فراهم کند تا این سازمان بتواند بیشتر به ایران کمک کند و مساعدت تخصصی بیشتری به ایران ارائه نماید.
- اگر صندوق بین‌المللی پول (IMF) به تأمین بودجه اضطراری‌ای که ایران درخواست کرده رأی موافق داد، حکومت آمریکا اختلال ایجاد نکند. وام صندوق بین‌المللی پول به ایران کمک می‌کند تا بحران‌های مربوط به تراز پرداخت‌هایش را برطرف کند و هزینه تجهیزات پزشکی وارداتی را بپردازد.

اسامی اعضای شبکه رهبری اروپا و پروژة ایران که این فراخوان را امضا کرده‌اند:

1. مادلین آلبرایت، وزیر امور خارجه پیشین ایالات متحده آمریکا و سفیر پیشین ایالات متحده آمریکا در سازمان ملل متحد
2. هانس بلیکس، وزیر امور خارجه پیشین سوئد و مدیرکل پیشین آژانس بین‌المللی انرژی اتمی
3. دزموند براون (لرد لیدیتون)، وزیر دفاع پیشین بریتانیا
4. دکتر گرو هارلم برونلاند، نخست‌وزیر پیشین نروژ و مدیرکل پیشین سازمان بهداشت جهانی
5. نیکلاس برنز، معاون سیاسی پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا، سفیر پیشین ایالات متحده آمریکا در ناتو و یونان، و سخنگوی پیشین وزارت امور خارجه ایالات متحده آمریکا
6. ویلیام برنز، قائم‌مقام پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا، معاون سیاسی پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا، و سفیر پیشین ایالات متحده آمریکا در روسیه و اردن
7. حکمت چتین، معاون پیشین نخست‌وزیر ترکیه و وزیر امور خارجه پیشین ترکیه
8. ویلی کلیز، دبیرکل پیشین ناتو و وزیر امور خارجه پیشین بلژیک
9. ویلیام کوهن، سناتور پیشین ایالات متحده آمریکا و وزیر دفاع پیشین ایالات متحده آمریکا
10. سناتور جان دانفورت، سناتور پیشین ایالات متحده آمریکا و سفیر پیشین ایالات متحده آمریکا در سازمان ملل متحد
11. یاپ دی هوپ شفر، دبیرکل پیشین ناتو و وزیر امور خارجه پیشین هلند
12. چاک هیگل، سناتور پیشین ایالات متحده آمریکا و وزیر دفاع پیشین ایالات متحده آمریکا
13. ولفگانگ ایشینگر، قائم‌مقام پیشین وزیر امور خارجه آلمان و سفیر پیشین آلمان در بریتانیا و ایالات متحده آمریکا
14. یان کاوان، رئیس پیشین مجمع عمومی سازمان ملل متحد، قائم‌مقام پیشین نخست‌وزیر چک و وزیر امور خارجه پیشین چک
15. لوئی میشل، نماینده پیشین کمیسیون اروپا در بخش توسعه و کمک‌های بشردوستانه و وزیر امور خارجه پیشین بلژیک
16. فدریکا موگرینی، نماینده عالی پیشین اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی، نایب رئیس پیشین کمیسیون اروپا و وزیر امور خارجه پیشین ایتالیا
17. پل اونیل، وزیر خزانه‌داری پیشین ایالات متحده آمریکا
18. تامس پیکرینگ، معاون سیاسی پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا و سفیر پیشین ایالات متحده آمریکا در سازمان ملل متحد، روسیه، هند، اسرائیل، السالوادور، نیجریه و اردن
19. آندرس فو راسموسن، نخست‌وزیر پیشین دانمارک و دبیرکل پیشین ناتو
20. جورج رابرتسون (لرد پورت الن)، دبیرکل پیشین ناتو و وزیر دفاع پیشین بریتانیا

21. توماس شانون، معاون سیاسی پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا، مشاور پیشین وزارت امور خارجه ایالات متحده آمریکا، دستیار پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا در امور مربوط به نیمکره غربی و سفیر پیشین ایالات متحده آمریکا در برزیل
22. وندی شرم، معاون سیاسی پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا، دستیار پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا در امور قانونگذاری و مشاور پیشین وزارت امور خارجه ایالات متحده آمریکا
23. اوبر ودرین، وزیر امور خارجه پیشین فرانسه، رئیس دفتر و مشاور دیپلماتیک پیشین رئیس جمهور فرانسه و سخنگوی پیشین نهاد ریاست جمهوری
24. فرانک ویزنر، معاون پیشین وزیر دفاع ایالات متحده آمریکا در امور سیاستگذاری، معاون پیشین وزیر امور خارجه ایالات متحده آمریکا در امور امنیتی بین المللی، و سفیر پیشین ایالات متحده آمریکا در هند، فیلیپین، مصر و زامبیا

این بیانیه با همکاری شبکه رهبری اروپا (ELN) و پروژه ایران (TIP) تهیه شده است. نظرات بیان شده در بالا بیانگر نظرات افراد امضاکننده است و لزوماً بازتاب دیدگاه اعضای هر یک از سازمان ها نیست. برای هرگونه سوال احتمالی پیرامون بیانیه، به "ساحل شاه" به آدرس sahils@europeanleadershipnetwork.org ارسال شود.